

Dmytro Kostiennikov

Educational and Scientific Institute "Institute of Public Administration" of V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)

Strategic Directions of the Development of the State Policy of Immigration of Qualified Labor Resources in Ukraine: Current State and Trends

The article finds that in today's world, even in the context of strategic planning, state and international regulation of migration processes and active international cooperation in migration, there are geopolitical, economic factors, armed conflicts, natural disasters, which become the driving force for unpredictable migration flows that can upset the balance even in a highly developed migration policy. Such factors are one of the reasons for the need to study the ability of the state domestic immigration policy to predict and respond in a timely manner to current challenges. In addition, in order to avoid negative consequences for the economy, social sphere, negative public mood and unfavorable environment for immigrants themselves, it is necessary to develop the ability of public policy to adapt to abrupt unpredictable situations in immigration.

The purpose of the article is to form a comprehensive vision of the problem of implementation of state policy in the field of immigration of skilled labor resources and to promote the improvement of measures for its implementation.

It is substantiated that Ukraine is an active environment of migration processes as a country of origin, destination and transit of migrants, which further increases the need to improve mechanisms for public regulation of immigration of skilled labor as an important area of state migration policy.

It is analyzed that according to the International Organization of Migrants (IOM) for many countries there is currently a problem of shortage of domestic skilled labor, and for Ukraine, which annually experiences a massive outflow of labor, forecasts and prospects are very critical. This indicates the urgent need for a comprehensive, systematic study of mechanisms for attracting to the domestic labor market of external skilled labor, its replacement by foreign migrants.

It is seen that for this purpose, one of the effective ways to solve this problem is to review and develop an effective immigration policy of the state of immigration of skilled labor and their integration.

Keywords: *skilled labor force, mechanism of public regulation, immigration, Strategy of state migration policy*

Дмитро Костенніков

Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (Харків, Україна)

Стратегічні напрямки розвитку державної політики імміграції кваліфікованих трудових ресурсів в Україні: сучасний стан і тенденції

У статті встановлено, що в сучасному світі, навіть в умовах стратегічного планування, державного та міжнародного регулювання міграційних процесів та активної міжнародної співпраці в питаннях міграції, виникають геополітичні, економічні фактори, збройні конфлікти, природні катаклізми, що стають рушійними підставами для виникнення різких непрогнозованих міграційних потоків, які здатні порушити баланс навіть в дуже розвиненій міграційній політиці. Такі фактори є однією з підстав необхідності дослідження здатності державної вітчизняної імміграційної політики прогнозувати та своєчасно реагувати на сучасні виклики. Крім того, з метою уникнення негативних наслідків для економіки, соціальної сфери, негативних настроїв суспільства та несприятливого середовища для самих іммігрантів, необхідно напрацьовувати здатність державної політики до адаптації в умовах різких непрогнозованих ситуацій в питаннях імміграції.

Мета статті сформулювати комплексне бачення проблеми реалізації державної політики у сфері імміграції кваліфікованих трудових ресурсів та сприяти удосконаленню заходів щодо її реалізації.

Обґрунтовано, що Україна є активним середовищем міграційних процесів, як держава походження, призначення та транзиту мігрантів, що ще більше підвищує потребу удосконалення механізмів публічного регулювання імміграції кваліфікованої робочої сили як важливого напрямку державної імміграційної політики.

Проаналізовано, що за оцінками Міжнародної Організації Мігрантів (МОМ) для багатьох держав світу наразі існує проблема дефіциту вітчизняної кваліфікованої робочої сили, а для України, яка щорічно зазнає масового відтоку трудових ресурсів прогнози та перспективи у цьому питанні дуже критичні. Зазначене свідчить про нагальну необхідність проведення комплексного, системного дослідження механізмів залучення

до вітчизняного ринку праці зовнішніх кваліфікованих трудових ресурсів, її заміщення іноземними мігрантами.

Вбачається, що для цього, одним із ефективних напрямків вирішення зазначеної проблеми вбачається перегляд та розробка ефективної імміграційної політики держави імміграції кваліфікованих трудових ресурсів та їх інтеграції.

Ключові слова: кваліфікована робоча сила, механізм публічного регулювання, імміграція, Стратегія державної міграційної політики

Постановка проблеми. Сучасні тенденції у сфері імміграції кваліфікованих трудових ресурсів характеризуються залежністю від іноземної робочої сили. В таких умовах конкуренція серед держав щодо залучення кваліфікованої робочої сили зростає. Україна не є виключенням відносно тенденції до залежності вітчизняного ринку праці від зовнішніх мігрантів. Така ситуація за оцінкою МОМ викликає занепокоєння та негативні перспективи для нашої держави. Це пов'язано із загальним становищем співвідношення еміграції та імміграції на теренах Східної Європи. Для більшості країн Південно-Східної та Східної Європи еміграція, а не імміграція, була основною ознакою останніх років і десятиліть, при цьому рівень імміграції порівняно з іншими країнами Європи є досить низьким. Внаслідок цього та інших факторів, прогнозується, що до 2050 р. у кількох країнах Європи відбудеться дуже значне скорочення населення (включаючи Боснію та Герцеговину, Болгарію, Румунію, Республіку Молдова та Україну) (World Migration Report, 2020).

Крім того, кон'юнктура українського ринку праці поєднує у собі протилежні тенденції: дефіциту і надлишку праці. Дефіцит трудових ресурсів є важливим чинником, що блокує формування конкурентоспроможних територіально-виробничих структур інноваційного типу. З іншого боку, на ринку праці України сьогодні об'єктивно існує низка факторів, що сприяють залученню іноземних працівників. За прогнозами, для підтримки чисельності населення, особливо його економічно активної частини, Україні необхідна суттєва компенсаторна міграція. «Заміщуюча міграція», яка відповідає імміграційній ємності країни, має низку позитивних для економіки України наслідків. Саме тому, для вирішення демографічної проблеми важливе значення має не лише зменшення зовнішньої трудової еміграції українців, а й скоординована державна політика щодо іммігрантів. Таке становище та перспективи ще більше обґрунтовують нагальну потребу перегляду та формування сучасної імміграційної

політики держави. Через відсутність чітко впорядкованої політики державного регулювання міграції в Україні, міграційні процеси останніх років мають хаосний невпорядкований характер: постійна втрата інтелектуального та трудового потенціалу держави, поширення нелегальної міграції, низький рівень реінтеграції у приймаюче суспільство. За таких умов Україна потребує вивчення досвіду регулювання міграційних процесів держав, як експортерів (з метою збереження висококваліфікованого інтелектуального потенціалу держави) так і імпортерів (з метою залучення іноземних висококваліфікованих трудових ресурсів до нашої держави, реінтеграції українських мігрантів).

Мета статті сформулювати комплексне бачення проблеми реалізації державної політики у сфері імміграції кваліфікованих трудових ресурсів та сприяти удосконаленню заходів щодо її реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Широке значення імміграції кваліфікованої робочої сили для соціальної, економічної та демографічної сфери українського суспільства, привертає до цієї проблеми увагу фахівців та науковців різних галузей науки, зокрема у статті проаналізовано роботи таких вітчизняних науковців, як: Жураковська Л. А., Ільтьо І., Коцан Н. Н., Коцін В. Ю., Ровенчак О. та зарубіжних McLaughlan G., Salt J., які свідчать про актуальність порушеної проблеми. Попри наявність наукових досліджень порушеної проблематики, все ж в сучасних умовах теорія та практика реалізації державної політики імміграції потребує ретельного її перегляду та приведення у відповідність сучасним реаліям і сьогоденним викликам, що постають перед державою.

Виклад основного матеріалу. Найменші зміни у політичному, соціальному чи економічному житті суспільства та держави формують ряд наслідків, серед яких одним із визначних є становище міграції (внутрішньої, зовнішньої). Масштаби, напрямки міграційних потоків є найбільш чутливими індикаторами рівня життя населення. При цьому цей

взаємозв'язок також прослідковується з політикою інших держав, особливо, коли вона спрямована на заохочення та стимулювання до міграції. Кожна країна проводить свою, хоча в багатьох випадках і узгоджену з іншими країнами, міграційну політику, що є важливою характеристикою її національного суверенітету. Так чи інакше, за офіційними даними як урядових, так і неурядових організацій, конкуренція між країнами в залученні та утриманні кваліфікованих кадрів посилюється (McLaughlan, & Salt, 2008, с. 140). Ситуація з дефіцитом кваліфікованої робочої сили та залежності окремих держав від іноземної робочої сили підтверджується офіційними даними Євростату, які відображають лідерські позиції за кількістю вакантних місць серед таких країн як Чехія, Бельгія, Німеччина та Австрія. За даними Євростату, в Чехії найнижчий рівень безробіття серед усіх країн ЄС. Про зростання дефіциту робочої сили свідчать також опитування в Німеччині: 49% підприємств у Німеччині мають проблеми з пошуком працівників. Також у Німеччині зафіксували рекордне з 2011 року зростання заробітних плат. Водночас Єврокомісія стурбована різким сповільненням економіки Італії, де офіційно запустили програму базового доходу, яка коштуватиме італійському уряду в цьому році 7,1 млрд євро (Eurostat newsrelease euroindicators, 2019).

За даними ООН кількість міжнародних мігрантів на сьогодні становить 272 мільйони мігрантів в усьому світі. Лідируючими країнами, які є приймаючими, впродовж багатьох років залишаються США, Франція, Російська Федерація, Об'єднані Арабські Емірати та Саудівська Аравія. Вказана кількість мігрантів перевищує раніше їх прогнозовану кількість, це означає, що попри всі прогнози міграція часто спричинюється різкими негативними факторами, зокрема такими як збройні конфлікти в окремих регіонах світу, природні катаклізми, економічний, інформаційний розвиток держав (World Migration Report, 2020). Також на міграційні процеси мають значний вплив економічні реформи, державне управління, ситуація на ринку праці, екологічні загрози, рівень задоволеності працею та рівнем життя, інформаційна обізнаність щодо країни-реципієнта, належність до певної етнічної групи, вік, стать, освіта, професія, кваліфікація, соціальний статус, фізичне та психічне здоров'я потенційних мігрантів,

сім'я мігрантів, умови та чинники зміни їх сімейних цінностей.

Визнаючи необхідність адаптації державної імміграційної політики до реальних потреб суспільства і держави, у Стратегії державної міграційної політики наголошується на такій її властивості як «гнучкість». Однак, чи дійсно її положення відповідають сьогоденним потребам чи знову вони мають декларативний характер, експерти та науковці продовжують дискутувати. Різного роду інформація, статистичні дані та показники, моніторинг відносно міграції дозволяє її контролювати та формувати ефективну державну міграційну політику, пристосовану до реальних умов. Сучасні стратегічні напрямки розвитку державної політики імміграції кваліфікованої робочої сили відображені в Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року № 482-р та Плану заходів з її реалізації на 2018-2021 роки, затвердженим Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 року № 602-р. Головними принципами державної імміграційної політики залишаються принципи неприпустимості будь-яких форм дискримінації, відповідність та узгодження міграційної політики з іншими сферами життєдіяльності держави і суспільства (соціальної, економічної, правовою), гнучкості державної політики, що передбачає періодичне коригування її завдань та заходів.

Сприяння легальній міграції в Україну передбачає застосування кращих європейських практик та стандартів дотримання та гарантування прав мігрантів, заохочення політики репатріації в Україну, а також узгодження політики імміграції з економічним, соціальним та демографічним становищем в державі. Сучасне становище працевлаштування іммігрантів в Україні характеризується переважним використанням праці нелегальних мігрантів (за даними МОМ, частка іммігрантів в чисельності зайнятих у тіньовій економіці України складає 75 %), що є наслідком відсутності національної імміграційної стратегії (Ровенчак, 2010). З цього приводу дуже влучно наголошує Ільтьо І., що міграція за своєю природою — це двосторонній процес. Експортуючи власну робочу силу, Україна неминуче в майбутньому змушена буде імпортувати іноземну робочу силу

з менш розвинених країн. Цим шляхом пройшло багато країн. Багато європейських економік вдалося розбудувати тільки завдяки іммігрантам. Нині економіка України розвивається, і для подальшого зростання виробництва існує нагальна потреба в залученні вільних трудових ресурсів (Ільтьо, 2007).

Першочерговими пріоритетними стратегічними напрямками у сфері імміграції, в тому числі й кваліфікованої робочої сили на сьогодні можна відзначити:

- отримання дозволу на імміграцію на основі законного та безперервного проживання на території України протягом певного періоду часу;

- врегулювання порядку видачі проїзного документа з гуманітарних причин для іноземців, які тимчасово або постійно проживають на території України, в тих випадках, коли він/вона не має паспортного документа іноземця або рівноцінного проїзного документа його/її держави (або якщо цей документ було втрачено чи знищено), а також у зв'язку з об'єктивно обґрунтованими причинами, за яких особа не може отримати новий документ від компетентних органів його/її держави громадянства (походження);

- поступову систематизацію національного імміграційного законодавства в рамках формування Міграційного кодексу України, яким будуть врегульовуватися всі питання міграції;

- створення в рамках розвитку єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами реєстру для автоматизованої обробки заяв, прийняття рішень про надання (відмову в наданні), продовження (відмову в продовженні) або скасування наданих посвідок на тимчасове та постійне проживання.

Щодо врегулювання питань імміграції кваліфікованих працівників необхідно ретельно оновлювати політику та процедури прийому іноземців на роботу, враховуючи реальні потреби вітчизняного ринку праці. З цією метою потребують розробки та перегляду такі напрямки, як:

- перегляду доцільності формування квоти імміграції, розроблення у разі потреби виключно механізму формування квот для працевлаштування, який гнучко реагуватиме на потреби ринку праці;

- створення умов, за яких іноземні студенти після закінчення навчання зможуть продовжити період проживання в Україні.

Відповідно до чинного національного законодавства іноземець чи особа без громадянства повинен отримати дозвіл на імміграцію, тобто рішення, що надає право іноземцям та особам без громадянства на імміграцію в порядку встановленому законом. Адже за даними Міжнародної організації мігрантів, щорічно в Україні видається від 22000-25000 таких дозволів. Але з 2014 року їх кількість зменшилася, зокрема в 2020 році їх 19251 дозвіл. Лише близько 0,7% іноземців постійно проживають в Україні. Інша частина іноземців проживають лише тимчасово, це переважно студенти українських університетів та тимчасові працівники. Після занепаду, який можна пояснити складною безпековою та економічною ситуацією, спричиненою військово-збройним конфліктом на Сході України, кількість іноземних студентів в університетах країни знову почала зростати і становила майже 55 000 у 2018/2019 навчальному році. Більшість з них були громадяни Індії (19,7%), Марокко (9,9%), Азербайджан (8,2%) та Таджикистан (5,3%). Найбільш популярною галуззю є медицина та фармакологія (Migration in Ukraine: facts and figures, 2019). З цього приводу, доцільно зазначає Жураковська Л. А., що так звані «освітні мігранти», тобто іноземні студенти, можна вважати найбажанішою категорією мігрантів, оскільки вони представлені, як правило, найбільш обдарованими та мотивованими молодими людьми, готовими сприймати нові знання і технології. До того ж, ця категорія іноземців отримує освіту та кваліфікацію в країні перебування, що спрощує їх подальше пристосування до місцевого ринку праці, гарантує адаптацію до мовного та культурного середовища (Жураковська, 2014, с. 234).

- регулярного перегляду регламентації дозвільної системи працевлаштування іноземців з урахуванням ситуації на внутрішньому ринку праці. Щодо механізмів залучення іноземної кваліфікованої робочої сили в Україну, то за даними Державної служби зайнятості України, національний ринок дійсно потребує залучення висококваліфікованих працівників. Але, існуючий механізм їх залучення абсолютно не сприяє вирішенню проблеми. Так, внесення змін до Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 року № 5067-VI спростив процедуру видачі дозволів на роботу для іноземців та осіб без громадянства. Однак, за висновками

експертів, запропонований механізм не спростив ситуацію, а створив шлях для легалізації іноземців з подальшим їх виїздом до Європи (Коцан, & Коцін, 2016)

– оптимізації та інтеграції взаємодії між органами державної влади у передбачених законом випадках з питання видачі (продовження, скасування) посвідок на тимчасове проживання і дозволів на застосування праці, а також щодо контролю за законністю проживання і роботи.

Однією з поглиблених проблем, з якою зіштовхнулася наша держава є проблема зі статистичним обліком імміграції, мова йде про нечітку узгодженість, координацію та співпрацю між внутрішніми державними органами, уповноваженими на здійснення збору тих чи інших даних, не налагоджена система компіляції зазначених даних, від цього досліджувати показники ефективності та реалізації державної імміграційної політики об'єктивно складно. Статистичним збором різного роду даних займаються Державна служба статистики України (Держстат), Державна міграційна служба України (ДМС), Державна прикордонна служба України (Держприкордонслужба), Державна служба зайнятості (ДСЗ) Міністерства соціальної політики України, Міністерство освіти і науки України (МОН). Посилення більш чіткої, налагодженої співпраці між вказаними структурами дозволить формувати загально державну статистику у сфері імміграції та на її основі прогнозувати та формувати ефективну політику імміграції. У 2015 році було покращено обмін статистичної інформації щодо чисельності та громадянства іноземців та осіб без громадянства, які навчаються у вищих навчальних закладах, спільним Наказом МВС України, МЗС України, Міністерства соціальної політики України, МОН України, СЗР України, СБ України № 494/132/467/497/141/281 було затверджено Методику аналізу ризиків задля протидії нелегальній міграції, яка передбачає обмін статистичною та аналітичною інформацією між суб'єктами, зокрема Державною міграційною службою України (ДМС) та Міністерством освіти і науки України (МОН). Однак, навіть такі зміни не дають повного уявлення про становище імміграції, особливо щодо кваліфікованих трудових ресурсів.

Крім того, для України, з метою покращення ситуації із залученням іноземної кваліфікованої робочої сили

завданнями міграційної політики держави необхідним є впорядкування міграційних потоків, усунення негативних наслідків неорганізованої й неконтрольованої міграції, забезпечення умов інтеграції тих, хто прибуває в країну, у національне, соціокультурне й економічне середовище. Із збільшенням чисельності іммігрантів гостро стають проблеми соціальної адаптації, напруженості міжетнічних стосунків, охорони здоров'я, економічної кризи, браку житла і робочих місць, проблеми особистої безпеки, різкої активізації кримінальної діяльності. У корінного населення зростає рівень стурбованості і мігрантофобії. Серед важливих питань, що потребують особливої уваги, є забезпечення протидії проявам расизму, ксенофобії та релігійної нетерпимості, формування толерантного ставлення населення до мігрантів, а також здійснення заходів, пов'язаних з інтеграцією в українське суспільство іноземців. За умови комплексного підходу до вирішення зазначених напрямків державної імміграційної політики вбачається дотримання та реалізація її стратегічних цілей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на підставі проведеного аналізу можна зазначити, що Україна через свою економічну нестабільність, низький розвиток сфери соціального забезпечення, військово-збройний конфлікт на значній частині території держави все ще залишається країною-транзитом для кваліфікованих трудових ресурсів, і рідко стає країною постійного перебування іноземців, за виключенням тимчасового перебування, наприклад у зв'язку з навчанням. Основні тенденції свідчать про величезні відтоки кваліфікованих трудових ресурсів з України і ще більше зростання необхідності заміщення кваліфікованих працівників іноземною робочою силою. Порівняно з основною чисельністю населення України чисельність мігрантів у нашій державі складає дуже малий відсоток, що свідчить про низьку привабливість України як імміграційної держави та низьку ефективність імміграційної політики, навіть попри суттєві зрушення та спрощення ряду процедур для іноземців та осіб без громадянства.

Основними стратегічними напрямками удосконалення політики імміграції кваліфікованих трудових ресурсів до нашої держави є вирішення питань процедури

надання дозвільних документів на працевлаштування, покращення механізмів співпраці та взаємодії залучених до цього процесу уповноважених державних органів; активна співпраця з громадянським суспільством, інформатизація суспільства про позитивні аспекти імміграції, з метою покращення суспільного сприйняття та успішної інтеграції іммігрантів у приймаюче суспільство, уникнення негативних настроїв у суспільстві, запобігання мігрантофобії, проявів расизму чи інших негативних проявів. Головним напрямком зрушення такої ситуації має стати впровадження ефективної політики інтеграції іноземців та осіб без громадянства на території України, повернення осіб, що навчаються за кордоном

до нашої держави, заохочення повернення українців, що проживають за кордоном тривалий час до України. Для цього необхідно узгодити не лише імміграційну політику, а й покращити соціальну політику держави, економічну, інвестиційну, демографічну, правову. Тільки за умови комплексного підходу ефективність імміграційної політики дасть дієвий, ефективний та очевидний результат. Подальшого дослідження потребують питання організаційно-інтеграційного та мотиваційного механізмів заохочення іммігрантів до офіційного працевлаштування в Україні та розробка рекомендацій покращення ефективності державної політики імміграції кваліфікованих трудових ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Жураковська Л. А. Тенденції освітньої міграції в контексті глобалізації економічного розвитку. Демографія та соціальна економіка. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2014. № 1 (21). С. 233–242.
- Ільтьо І. Україна в контексті світових міграційних процесів. Міграція і толерантність в Україні: Зб. ст./За ред. Ярослава Пилинського. К.: Стило, 2007. С. 21–24.
- Коцан Н. Н., Коцін В. Ю. Сучасний рівень імміграції в Україні. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11298/1/%d0%9a%d0%be%d1%86%d0%b0%d0%bd%20%d0%9d.%d0%9d._%d0%9a%d0%be%d1%86%d0%b0%d0%bd%20%d0%92.%d0%ae.pdf
- Методика аналізу ризиків з метою протидії нелегальній міграції: Наказ МВС України, МЗС України, Міністерства соціальної політики України, МОН України, СЗР України, СБ України від 29.04.2015 № 494/132/467/497/141/281
- Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 року № 5067-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 24, ст.243.
- Про затвердження Плану заходів на 2018-2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2018 року № 602-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80#Text>
- Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 41. ст.197.
- Про схвалення Стратегії державної міграційної політики на період до 2025 року від 12 липня 2017 року № 482-р: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>
- Ровенчак О. Інтеграційна складова міграційної політики. Психологія і суспільство. 2010. № 3. С. 150-175.
- 2020-2021 Immigration in a COVID-19 World. URL: <https://www.jdsupra.com/legalnews/2020-2021-immigration-in-a-covid-19-3382751/>
- Euro area and EU28 job vacancy rates at 2.3%: Eurostat newsrelease euroindicators. № 50/2019 - 18 March 2019. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677735/3-18032019-BP-EN.pdf/e329011e-4f40-4ed8-a09f-bb8ab22db0f6>
- McLaughlan G., Salt J. Migration policies towards highly skilled foreign workers. Migration Research Unit. 2008. 155 p.
- Migration in Ukraine: facts and figures 2019. International Organization for Migration (IOM) in Ukraine. Edited by Olena Malynovska. URL: https://www.iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-eng_2019.pdf
- World Migration Report 2020. International Organization for Migration. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf

REFERENCES

- 2020-2021 Immigration in a COVID-19 World. Retrieved from <https://www.jdsupra.com/legalnews/2020-2021-immigration-in-a-covid-19-3382751/>
- Euro area and EU28 job vacancy rates at 2.3%: Eurostat newsrelease euroindicators. № 50/2019. (2019, March 18). Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677735/3-18032019-BP-EN.pdf/e329011e-4f40-4ed8-a09f-bb8ab22db0f6>

- Ilijto, I. (2007). Ukrajina v konteksti svitovykh mighracijnykh procesiv. Mighracija i tolerantnistj v Ukraini [Ukraine in the context of global migration processes. Migration and tolerance in Ukraine]. Zb. st./Za red. Jaroslava Pylinsjko. K.: Stylos. P. 21-24.
- Kocan, N. N., & Kocin, V. Ju. (2016). Suchasnyj rivenj immighraciji v Ukrainu [The current level of immigration to Ukraine]. Retrieved from <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11298/1/%d0%9a%d0%be%d1%.pdf>
- McLaughlan, G., & Salt, J. (2008). Migration policies towards highly skilled foreign workers. Migration Research Unit.
- Metodyka analizu ryzykiv z metoju protydiji nelegalnij mighraciji [Methods of risk analysis to combat illegal migration]. (2015). Nakaz MVS Ukrainy, MZS Ukrainy, Ministerstva socialjnoji polityky Ukrainy, MON Ukrainy, SZR Ukrainy, SB Ukrainy vid 29.04.2015 # 494/132/467/497/141/281
- Migration in Ukraine: facts and figures 2019. (2019). International Organization for Migration (IOM) in Ukraine. Edited by Olena Malynovska. Retrieved from https://www.iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-eng_2019.pdf.
- Pro immighraciju [On Immigration]. (2001). Zakon Ukrainy vid 07.06.2001 r. №2491-III. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR). № 41. st.197.
- Pro skhvalennja Strateghiji derzhavnoji mighracijnoji polityky na period do 2025 roku [On approval of the State Migration Policy Strategy for the period up to 2025]. (2017). Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.07.2017 r. №482-r.
- Pro zajnjatistj naselennja [On employment]. (2012). Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 roku №5067-VI. Vidomosti Verkhovnoji Rady, №24, st.243.
- Pro zatverdzhennja Planu zakhodiv na 2018-2021 roky shhodo realizaciji Strateghiji derzhavnoji mighracijnoji polityky na period do 2025 roku [On approval of the Action Plan for 2018-2021 on the implementation of the Strategy of State Migration Policy for the period up to 2025]. (2018). Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 serpnja 2018 roku №602-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80#Text>
- Rovenchak, O. (2010). Integhracijna skladova mighracijnoji polityky [Integration component of migration policy]. *Psykhologhija i suspiljstvo*, 3, 150-175.
- World Migration Report 2020. (2020). International Organization for Migration. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf
- Zhurakovs'ka, L. A. (2014). Tendenciji osvithnoji mighraciji v konteksti ghlobalizaciji ekonomichnogho rozvytku [Trends in educational migration in the context of globalization of economic development]. *Demoghrafija ta*

Kostiennikov Dmytro

Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0001-5058-3142>, kostennikov@ukr.net

Стаття надійшла / Article arrived: 26.10.2021

Схвалено до друку / Accepted: 28.12.2021